

MIRZO ULUG'BEK NOMIDAGI
O'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETINING
JIZZAX FILIALI

**ZAMONAVIY INNOVATSION
TADQIQOTLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI
VA RIVOJLANISH
TENDENSIYALARI:
YECHIMLAR VA ISTIQBOLLAR
RESPUBLIKA ILMIY-TEXNIK
ANJUMAN MATERIALLARI
TO'PLAMI**

**15-16-MAY
2026-YIL**

**Google
Scholar**

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY
UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI**

**ZAMONAVIY INNOVATSION TADQIQOTLARNING DOLZARB
MUAMMOLARI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI: YECHIMLAR
VA ISTIQBOLLAR**

*mavzusidagi Respublika ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami
(2026-yil 15-16-may)*

JIZZAX-2026

Oilada sogʻlom psixologik muhit yaratish; Oʻsmirlarni ijtimoiy foydali faoliyatga jalb etish; psixologik maslahat va treninglar tashkil etish: maktab va oilaning hamkorligini kuchaytirish; yoshlarning boʻsh vaqtini mazmunli tashkil qilish; individual psixokorreksion ishlarni olib borish.[5]

Psixologik profilaktika tizimida maktab psixologi, pedagog va ota-onalarning hamkorligi muhim oʻrin tutadi.

Xulosa qilib aytganda, oʻsmir yoshlarda deviant xulq-atvorning shakllanishi murakkab psixologik va ijtimoiy omillar bilan belgilanadi. Oilaviy muhit, tengdoshlar taʼsiri, emotsional beqarorlik va shaxsning individual xususiyatlari ushbu jarayonda muhim rol oʻynaydi. Deviant xatti-harakatlarning oldini olish uchun kompleks psixologik-pedagogik choralarni amalga oshirish zarur. Ayniqsa, oʻsmirlarning psixologik ehtiyojlarini inobatga olish, ularda ijobiy motivatsiyani shakllantirish hamda sogʻlom ijtimoiy muhit yaratish deviantlikning kamayishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. “Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz”. -T.: O'zbekiston, 2017
2. G'oziev . “ Ontogeniz psixologiyas i ”. O'quv qo'llanma. Toshkent -2010.
3. “ O'smirlarda axloq me'yorlaridan chetga chiqish sabablari va uni bartaraf etish yo'llari” BMI Raimov Shuxrat 2013.
4. Abu Nasr Farobiy "Fozil odamlar shahri" T. "Fan" 1993 yil
5. Хайдарова Х.Р. “ Миллий қадриятлар асосида ота-оналарнинг виртуал-педагогик маданиятини ривожлантириш масалалари ” //Results of National Scientific Research International Journal. - 2023. - Т. 2. - №. 1. - С. 264-272.
6. Turg'unboyev K., M.Tolipov, I.Oxunov Ijtimoiy pedagogika asoslari. O'quv qo'llanma. Toshkent, 2008 yil.
7. I.M. Hakimova.” Deviant xulq-atvor psixologiyasi”. O'quv qo'llanma. Toshkent - 2014.
8. Umarov B.M. Xulq buzilishining kelib chiqishida oila muhiti. "Xalq ta'limi" jurnali. T.2001.
- 9 . www.ziyounet.uz.
10. www.diss.natlib.uz
11. Oʻzbekiston Respublikasi Davlat statistika qoʻmitasi – <https://lex.uz>
12. www.dissercat.com

BOʻLAJAK OʻQITUVCHILARDA EMOTSIONAL INTELLEKT SHAKLLANISHINING OʻZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Karakulova Umida Abduvakilovna

OʻzMU Jizzax filiali “Psixologiya” kafedrasida assistenti
umida260686@gmail.com

Annotatsiya: Maqolada boʻlajak pedagoglarda emotsional intellekt (EI) shakllanishining oʻziga xos psixologik-pedagogik xususiyatlari oʻrganiladi. EI oʻz his-tuygʻularini anglash, boshqarish, empatiya va ijtimoiy munosabatlarni oʻrnatish qobiliyatlari majmuasi sifatida taʼriflanadi. Boʻlajak pedagoglarda EI ning rivojlanishi oliy taʼlim jarayonida muhim oʻrin tutadi, chunki u kasbiy stressni boshqarish, sinf

muhitini ijobiy tashkil etish va professional yonib ketishni oldini olishga yordam beradi.

Kalit soʻzlar: emotsional intellekt, boʻlajak pedagoglar, shakllanish xususiyatlari, pedagogik taʼlim, oʻzini anglash, empatiya, emotsional boshqaruv, kasbiy kompetensiya, stressga chidamlilik, oʻquvchilar motivatsiyasi, psixologik trening

Zamonaviy taʼlim tizimida oʻqituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki oʻquvchilarning emotsional-ruhiy rivojlanishiga yetakchi, sinf muhitini ijobiy tashkil etuvchi va kasbiy stressga chidamli shaxs sifatida talab etilmoqda. Shu nuqtai nazardan, emotsional intellekt (EI) — oʻz his-tuygʻularini anglash, boshqarish, boshqalarning emotsiyalarini tushunish (empatiya), motivatsiyani saqlash va ijtimoiy munosabatlarni samarali oʻrnatish qobiliyati — boʻlajak pedagoglar uchun eng muhim kasbiy kompetensiyalardan biriga aylandi.[1]

Xorijiy tadqiqotlarda boʻlajak pedagoglarda EI darajasi oʻrtachadan past boʻlishi, ammo bu koʻnikmani maqsadli rivojlantirish orqali kasbiy samaradorlik, stressga chidamlilik va oʻquvchilar motivatsiyasini oshirish mumkinligi koʻrsatilgan. Oʻzbekiston kontekstida ham EI ning pedagogik taʼlimdagi oʻrni dolzarb boʻlib, milliy taʼlim strategiyalarida (Yangi Oʻzbekiston taʼlim tizimi, “Barkamol avlod” dasturi) shaxsiy rivojlanish va emotsional madaniyatga urgʻu berilmoqda. Biroq, boʻlajak oʻqituvchilarda EI shakllanishining yosh davriga xos psixologik xususiyatlari, oliy taʼlim jarayonidagi oʻziga xos toʻsiqlari va rivojlantirish yoʻllari yetarlicha oʻrganilmagan. [2]

Ushbu maqola boʻlajak pedagoglarda emotsional intellekt shakllanishining oʻziga xos xususiyatlarini tahlil qilish, uning kasbiy kompetensiyaga taʼsirini koʻrsatish va pedagogik taʼlim tizimida EI ni rivojlantirish boʻyicha amaliy tavsiyalar berishni maqsad qiladi.

Bugungi kunda taʼlim sohasida oʻqituvchilarning emotsional charchashi (burnout), sinfdagi konfliktlar, oʻquvchilarning ruhiy salomatligi muammolari va raqamli taʼlim sharoitidagi ijtimoiy izolyatsiya kabi masalalar keskinlashmoqda.[2] Xorijiy tadqiqotlar shuni koʻrsatadiki, yuqori EI ga ega oʻqituvchilar sinf muhitini yaxshilaydi, oʻquvchilarning emotsional motivatsiyasini oshiradi va oʻzlarining professional yonib ketish xavfini kamaytiradi.

Boʻlajak pedagoglar uchun bu masalalar yanada dolzarb, chunki ular talabalik davrida (18–25 yosh) emotsional beqarorlik, kasbiy identifikatsiya inqirozi va amaliyotdagi yuqori stressni boshdan kechiradi. Tadqiqotlar boʻyicha, boʻlajak oʻqituvchilarning emotsional tajribasida “gʻamxoʻrlik” (caring) va “xavotir” eng kuchli his-tuygʻular boʻlib, ammo EI pastligi ularni samarali boshqara olmaslikka olib keladi.

Oʻzbekistonda pedagogik taʼlim tizimida EI ga oid maxsus dasturlar yetishmasligi, talabalar amaliyotida emotsional tayyorgarlikning kamligi muammoni yanada kuchaytirmoqda. Natijada, yosh oʻqituvchilarning kasbga moslashuvi qiyinlashib, oʻqituvchilar kadrlarining oqimi yuqori boʻlib qolmoqda. Shu sababli, boʻlajak pedagoglarda EI shakllanishini oʻrganish va rivojlantirish — nafaqat ilmiy, balki amaliy va davlat siyosati darajasidagi dolzarb vazifadir. [4]

Boʻlajak pedagoglarda EI shakllanishining oʻziga xos xususiyatlari quyidagilar bilan ajralib turadi:

1. Yosh davriga xos emotsional beqarorlik va o'z-o'zini anglashning rivojlanishi. 18–25 yoshdagi talabalar uchun o'z his-tuyg'ularini aniq farqlash va boshqarish qiyinlashadi. Bu davrda kasbiy identifikatsiya jarayoni kuchli emotsional stress keltirib chiqaradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bu yoshda EI ning "o'z emotsiyalarini boshqarish" komponenti eng zaif bo'ladi. [5]

2. Pedagogik amaliyotdagi tajriba ta'siri. Amaliyot davrida talabalar real sinf muhitida emotsional sinovdan o'tadi. Agar maxsus treninglar bo'lmasa, salbiy tajribalar EI ni pasaytirishi mumkin.

3. Talabalar guruhidagi ijtimoiy dinamika va hamkorlik. Guruhdagi munosabatlar EI ning "ijtimoiy ko'nikmalar" komponentini shakllantiradi. Empatiya va konfliktlarni hal qilish qobiliyati hamkorlik orqali o'sadi, ammo raqobat yoki izolyatsiya EI rivojiga to'sqinlik qiladi. [8]

4. Oliy ta'lim jarayonidagi psixologik treninglarning roli. EI ni maqsadli rivojlantirish orqali bo'lajak pedagoglarning kasbiy chidamliligi oshadi. O'zbekistonda bunday dasturlarni joriy etish zarur.

Bo'lajak pedagoglarda emotsional intellekt shakllanishi yosh davrining emotsional beqarorligi, kasbiy identifikatsiya jarayoni, amaliyotdagi stress va guruh dinamikasi kabi o'ziga xos xususiyatlar bilan kechadi. Yuqori EI kasbiy muvaffaqiyat, o'quvchilar motivatsiyasi va professional yonib ketishni oldini olishda hal qiluvchi omil hisoblanadi. [6]

Pedagogik ta'lim tizimida EI ni rivojlantirish uchun quyidagi tavsiyalar beriladi:

- Oliy o'quv yurtlarida maxsus "Emotsional intellekt va pedagogik amaliyot" modullarini joriy etish;
- Amaliyot oldidan va keyin psixologik treninglar va refleksiya sessiyalarini o'tkazish;
- Talabalar guruhlarida empatiya va konfliktlarni hal qilish bo'yicha mashg'ulotlar tashkil etish;
- EI darajasini baholash uchun Mayer-Salovey-Caruso testi yoki TMMS kabi vositalardan foydalanish.

EI ni maqsadli shakllantirish nafaqat bo'lajak o'qituvchilarning shaxsiy rivojlanishini ta'minlaydi, balki butun ta'lim tizimining sifatini oshiradi. Kelajak tadqiqotlarda O'zbekiston talabalarida EI ning empirik o'lchovi va rivojlantirish samaradorligini sinab ko'rish zarur.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Corcoran, R. P., & Tormey, R. (2012). How emotionally intelligent are pre-service teachers? *Teaching and Teacher Education*, 28(5), 750–759. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2012.02.007>

2. Corcoran, R. P., & Tormey, R. (2013). Does emotional intelligence predict student teachers' performance? *Teaching and Teacher Education*, 35, 34–42.

3. Varis, S. (2025). The role of emotional intelligence in shaping pre-service teachers' cultural beliefs. *Frontiers in Education*. <https://doi.org/10.3389/feduc.2025.xxxxx> (PMC: PMC12410727)

4. Özdemir Cihan, M. (2024). Emotional intelligence training for pre-service primary teachers: A quasi-experimental study. *Frontiers in Psychology*, 15, 1326082. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1326082>
5. Аминова, N. D. (2025). Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining emotsional intellektini rivojlantirishda raqamli texnologiyalarning o'rni. *TIPI Journal*, 103.
6. Tajiboyeva, O. (2025). Emotsional intellekt tushunchasining nazariy asoslari va rivojlanish dinamikasi. *Akbag'cha va akbag'ta'limi jurnali*.
7. Zhao, Y., Ai, L., & Wang, X. (2025). Relationships between emotional intelligence, resilience, and critical thinking disposition among pre-service teachers: A moderated mediation analysis by gender. *Acta Psychologica*, 259, 105314.
8. Braun, S. S., va boshq. (2024). Social and emotional competencies predict pre-service teachers' occupational health and well-being. *Teaching and Teacher Education*, 124, 01860.

KOPING STRATEGIYALARNING O'SMIRLAR HISSIY BARQARORLIGIGA TA'SIRI

Yuldashev Sheryigit Ergashevich

O'zMU Jizzax filiali Psixologiya kafedrasi o'qituvchisi

Sharafitdinov Abdulla XXX

O'zMU Jizzax filiali Psixologiya kafedrasi dotsenti

Vaditova Madina Sunatilla qizi, Xayrullayeva Asaloy Alisher qizi

O'zMU Jizzax filiali talabalari

y.sheryigit1975@gmail.com

abdula_sharafitdinov@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada koping strategiyalarning o'smirlar hissiy barqarorligiga ta'siri psixologik jihatdan tahlil qilingan. O'smirlik davrida uchraydigan stress, emotsional zo'riqish, ijtimoiy moslashuv muammolari va ichki psixologik ziddiyatlarni yengib o'tishda koping strategiyalarning ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, konstruktiv va destruktiv koping strategiyalarining o'smir shaxs rivojlanishiga ta'siri, oilaviy va ijtimoiy muhitning roli hamda zamonaviy psixologik tadqiqotlar natijalari keng tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: Koping strategiya, hissiy barqarorlik, o'smirlik davri, stress, emotsional holat, psixologik moslashuv, konstruktiv koping, destruktiv koping, motivatsiya, emotsional intellekt.

O'smirlik davri inson hayotidagi eng murakkab psixologik rivojlanish bosqichlaridan biri hisoblanadi. Bu davrda biologik, fiziologik va psixologik o'zgarishlar kuchayadi hamda shaxsning hissiy holatida keskin o'zgarishlar yuz beradi. O'smir o'z "Men"ini anglashga, jamiyatda o'z o'rnini topishga va mustaqil qaror qabul qilishga intiladi. Shu bilan birga, bu davrda emotsional beqarorlik, stress va xavotir holatlari ham ko'proq kuzatiladi. Ayniqsa, zamonaviy axborot oqimi, ijtimoiy tarmoqlar va jamiyatdagi tezkor o'zgarishlar o'smir ruhiyatiga kuchli ta'sir